

PAŃSTWO KRZYŻACKIE - JEGO STRUKTURA I ROLA W ROZWOJU POMORZA

Po piero po opanowaniu Gdańska (1308r.) i całego Pomorza Gdańskiego (do 1309r.) Krzyżacy zdecydowali się przenieść do Malborka stolicę swojego państwa.

Najważniejszą jednostką w państwie krzyżackim było komturstwo

- okręg o charakterze ^(funkcyjnym) administracyjno-wojskowym, podzielony na mniejsze jednostki komornictwa. Na terenie Pom. Gdańskiego istniało 5 komturstw:

w Gniewie, Tucholu, Świeciu, Złutowie i Gdańsku (największy obszar).

Cel polityki krzyżackiej => najszybsze zagospodarowanie kraju, aby w pełni wykorzystać potencjał tych ziem a tym samym odnieść znaczne korzyści ekonomiczne, głównie finansowe. Natomiast Pomorze Gdańskie już wcześniej było w jakimś stopniu zagospodarowane w przeciwieństwie do terytorium pruskich.

- lokowanie miast (prawo chełmińskie). W całym swoim państwie Krzyżacy założyli 93 miasta (do r. 1410), które stały się ośrodkami handlowymi i rzemieślniczymi regionu. Znamienne jest, że Krzyżacy mimo popierania imigracji niemieckiej uciążliwie przecinali naturalne kontakty, służące temu ruchowi przez odbieranie miastom prawa lubeckiego i nadawania prawa chełmińskiego (prawo lubeckie było bardzo rzadko stosowane). Tak postąpiono z Gdańskiem.

Prawo chełmińskie w polityce krzyżackiej oddzieliło miasta zakonne od wszelkich kontaktów ustrojowych z obcymi miastami. Umożliwiło to utrzymanie w rękach krzyżackich monopolii.

- rozwój przestrzenny miast, choć powodowany różnymi intencjami, chodziło tu o tworzenie dzielnic => ośrodków konkurencyjnych względem siebie tj. nagradzanie przywilejami (bez ostrzeżeń) stronników, karanie adwersarzy.

Nosiły uaznę Nowego Miasta (np. Elbląg 1347r.) lub Młodego Miasta (np. Gdańsk 1380r.), ale, de facto stanowiło to rozwój urbanistyczny. Gdańsk: rozwój przestrzenny gdańskiego zespołu miejskiego, w trzech zasadniczych organizmach miejskich oraz tworzących się przedmieściach. 1343r. Główne Miasto, 1377r. Stare Miasto, 18.1.1380r. Młode Miasto.

Szeroko zakrojona akcja kolonizacyjna, zakładanie osad wiejskich, wspieranie osadnictwa, do której sprowadzano głównie osadników z Niemiec. Tworzenie wsi czynszowych, co za tym idzie - zwiększenie areali pod uprawę. Do poł. XIV w. Krzyżacy złożyli w całym swoim państwie około 1400 wsi. - rozwój osadnictwa, wzrost demograficzny (napływ ludności) tak ważny w średn. gospodarce (wytwórczość, czynsze).

Rozwój gospodarczy i demograficzny kraju wzmocnił również potencjał militarny Zakonu.

Podrady Zakonu, także z własnej gospodarki, własne folwarki, handel, monopole państwowe; Krzyżacy posiadali młyny, browary, kuznie, cegielnie, garbarnie, smolarnie, warsztaty rzemieślnicze, pozwalały na wielkie inwestycje, budowanie pięknych gotyckich kościołów (gotyk ceglana) choć ich monumentalne wieże mogły powstać dopiero po 1466 r., w okresie przynależności politycznej do Polski (w czasach polskich), budowanie szpitali - rozwój budownictwa i różnych technik.

Budowa nowych koryt wodnych, kanały tworzące siłę napędową młynów i innych ówczesnych obiektów przetwórczych - rozwój myśli hydrotechnicznej jak dzisiaj, byśmy to określili. 1338-1356 Kanał Reduni, Zakon ulokował przy nim własne obiekty, zwłaszcza zbudowany przed 1364 r. Wielki Młyn. 1355 r. miedziennica, 1363 r. dwie szlifiernie, 1364 r. młyn olejarski itd.

Przed wszystkim budowa licznych zamków.

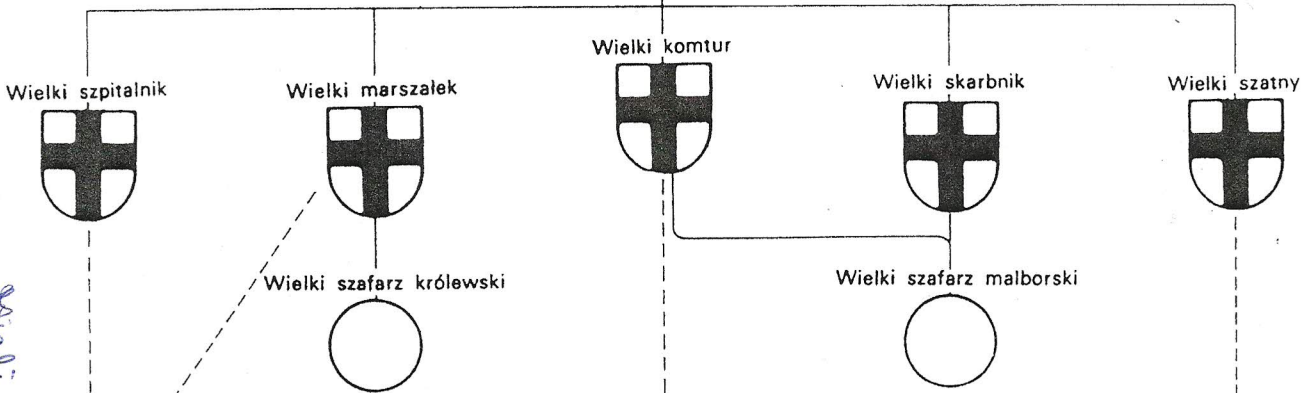
Murowane z cegły zamki => rozkwit rycerskiej obronnej architektury gotyckiej.

Wszystkie te przedsięwzięcia gospodarcze Zakonu przynosiły Krzyżakom stały znaczny dochód, tak potrzebny do prowadzenia aktywnej polityki na zewnątrz i wewnątrz państwa.

Nie można zapomnieć że państwo zakonne było dziełem wszystkich mieszkańców kraju; ich umiejętności, energia i praca nieświe pokierowane, przynosiły rezultaty.

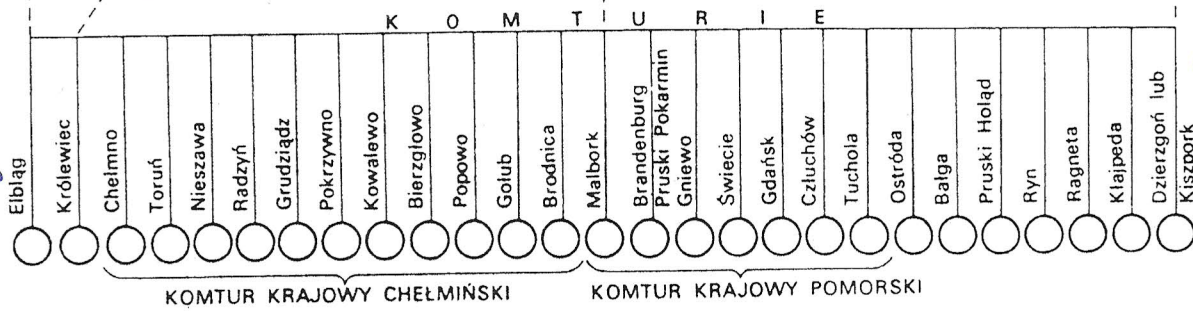
Administracja scentraliz.,
 prowadzona w sposób biurokrat.

WIELKI MISTRZ

1) dla zarządcy (supersubordynacja) i zmianach przed-
 siebiości i nr. lokacji; 2) jako funkcje-
 wie; 3) samostanowi - wzmocnienie państwa.

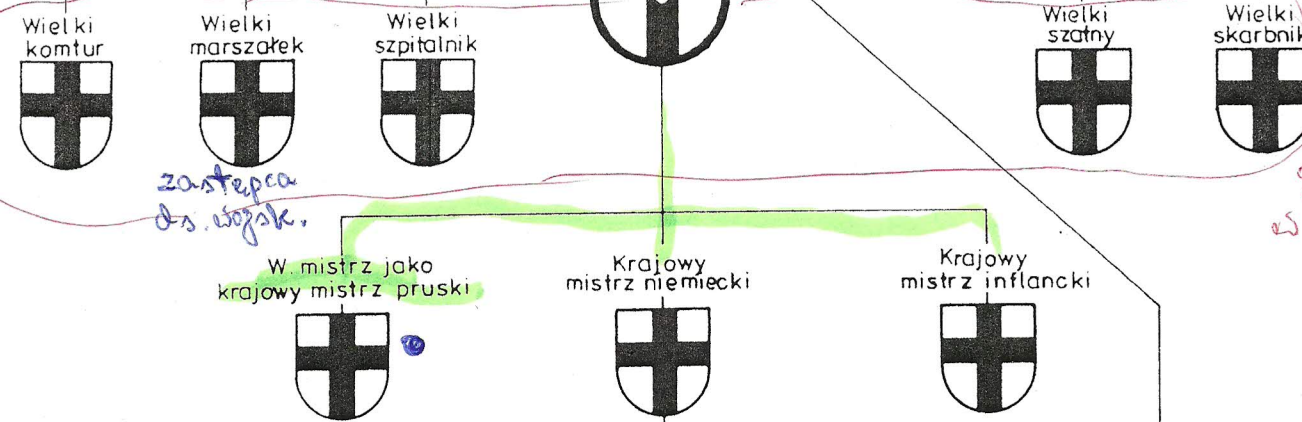
Wielki komturus kierował administracją i gospo-
 domstwem. Pozostali: szpitalnik, marszałek, skarbnik, szatny -
 mieli swoje funkcje!

WIELKI MISTRZ

Wybierany dożywotnio przez Kapi-
 tularz Generalny Zakonu (Konwent
 W. Mistrza + mistrzowie krajowi
 i ur. prowincjonalni)

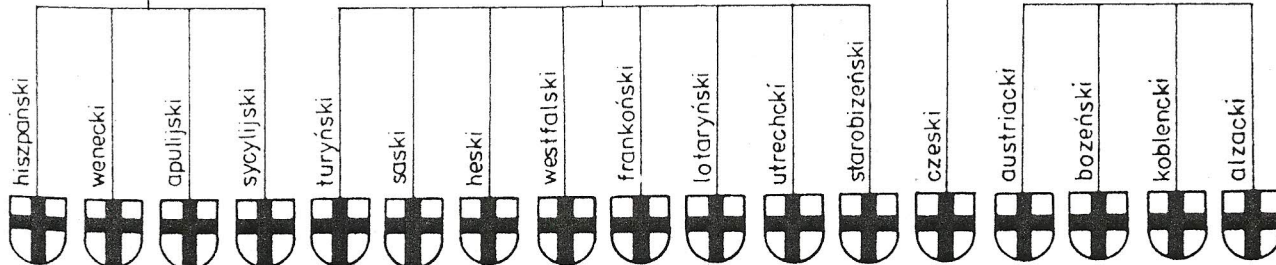
zastępca
 ds. wojsk.

tych pięciu
 to Konwent
 W. Mistrza
 przyje-
 gał do
 w stolicy

KONTURZY KRAJOWI

NA ZACHODZIE

BALIWATY PODLEGŁE
 W. MISTRZOWI

LICZNI KONTURZY PODLEGAJĄCY WŁAŚCIWYM BALIWATOM